

z brzimi koraki, boljše in vestnejše gospodarje, ki bodo gojili v sebi nežnejša čuvstva, da ne bodo samo ukazovali in kazali na šš, ki jih moramo izpolnjevati mi, temveč da bodo i sami stali na edino prajem stališču: Črka je mrtva, a duh je, ki jo oživlja. Sklepamo, kakor je končal deželni šolski svet za Kranjsko tozadevni svoj odlok z besedami:

C. kr. okrajnim šolskim svetom se naroča, da skrbe za to, da se v smislu šš 45. in 46. državnega šolskega zakona z dne 14. maja 1869, drž. zak. štev. 62., v teh šš predpisane okrajne, oziroma deželne učiteljske konference na kranjskih ljudskih šolah redno vrše vsako leto, oziroma vsako šesto leto! X.

Izpraševanje vesti.

1. Ali sem pisal šolski letopis v slovenskem jeziku?

2. Ali sem dal pisati zapisnike domačih učiteljskih sej v slovenskem jeziku?

3. Ali sem vabil na domače seje učiteljstva v tem jeziku?

4. Ali sem deloval na to, da so poročevalci na teh sejah poročali vse v našem jeziku?

5. Ali so se vsi uradni spisi na moji šoli pisali v tem jeziku?

6. Ali sem dopisoval okrajnemu, oziroma deželnemu šolskemu svetu v slovenskem jeziku?

7. Ali sem odpravil na šoli dvojezični pečat ter ga nadomestil s samoslovenskim?

8. Ali sem to izposloval tudi na svojem krajnem šolskem svetu?

9. Ali sem naročal za šolo in svoj urad vedno le samoslovenske tiskovine?

10. Ali sem izdajal učencem samo slovenska šolska naznanila, odpustnice in odhodnice?

11. Ali sem navajal svoje tovarišice in tovariše, naj pišejo v uradne spise poleg latinskih krstnih imen na prvem mestu slovenska imena?

12. Ali sem na svoji šoli kriv, da so se naši slovenski priimki pačili z nemškim pravopisom?

13. Ali sem se kdaj potezal za pisanje zapisnikov na uradni okrajni učiteljski seji v slovenskem jeziku?

14. Ali sem navajal svoje tovarišice in tovariše, naj v smislu določb § 71. šolskega in učnega reda vzgajajo otroke k ljubezni do svoje narodnosti? Ali sem postavil to točko večkrat na dnevni red domače učiteljske seje?

15. Ali zna vsak otrok moje šole dokazati, zakaj smo Slovenci, oziroma Slovani. (V nižjih razredih v omejenem, v višjih v razširjenem obsegu.) Ali znajo našti vse Slovane, severne in južne, njihovo število itd., itd.?

16. Ali je bila moja šola res narodova vzgojevalnica? Ali ni bila morebiti prej ponemčevalnica, potem šele učilnica?

17. Ali se zavedam določb člena 19. državnega osnovnega zakona z dne 21. decembra 1867, ki pravi, da ima vsak narod v državi nedotakljivo pravico, čuvati in gojiti svojo narodnost in svoj jezik? Ali sem temu primerno uredil vse svoje ravnanje tudi v šoli?

18. Ali sem v tem smislu imel naročene le slovenske, oziroma slovanske časopise? Ali sem morebiti deloval v nasprotnem, našo narodnost in književnost oškodujočim smislu, da sem si naročal tudi nemške časopise itd.?

Izprašujmo svojo vest dalje tako, povedala nam bo, če ni prepojena od nem-

štva, da smo mnogokrat grešili proti svoj narodnosti, mnogokaj opustili v svojih dolžnostih do naroda.

Kako krasno in veličastno vzneseno se raduje duša onih zavednih slovenskih šolskih voditeljev, ki si lahko na vsa ta in podobna vprašanja odgovarjajo: »Da, storil sem vse to! Vsi moji učenci so zavedni Slovenci in Slovani! Pripravljali sem vsa leta svojega učiteljstva tla veličastni svoji materi Jugoslaviji!«

Komur pa bo vest odgovarjala ravno nasprotno, naj sklene od današnjega dne naprej delovati tako, da se bo vse njegovo delovanje ujemalo z določbami člena 19. državnega osnovnega zakona z dne 21. decembra leta 1867. in da bo ustrezalo namenom velikega časa ter potrebam naše Jugoslavije. Podobnih ukazov in odlokov ne pričakujemo od nikod, vsakdo naj sam goji svoj jezik in svojo narodnost! Tudi slovensko učiteljstvo prise-gaj na zastavo dalmatinskega učiteljstva izza skupščine v Splitu z dne 15. septembra 1918, ki je na njej zapisano: »Hrvatje, Srbi in Slovenci smo en narod... Obetamo, da bomo to vili v srca onih, ki so nam poverjeni, da jim otvorimo oči v svetlobi istine in dobrobitnosti. Povedali jim bomo, da je največja dolžnost ljubezen za narod. Prepričali jih bomo, da je največja narodna dobrota — Svoboda!«

Vojaško pismo z bregov deroče Drine.

Dragi tovariši! Vem, da Te žene radovednost, kje se sedaj potikam, da ne čuješ ze dalje casa niti cruce o meni. Postal sem po dolgih starih letih zopet učitelj in to v vojaški suknji. Tja v bogato Macvo, žitnico Srbije, so me poslali. Dodelili so me okrajnemu vojaškemu poveljstvu in mi povedali, da bom učil in obenem spravil v red desorganizirano šolstvo okraja. Okraj šteje 31 občin s 34 seli. Šolskih poslopij je bilo pred vojno tod 31, danes jih je 25 — druga so postala zrtev vojne. Takoj prvi teden me je zanesla službena pot tja za modro Drino, s katere levega brega te pozdravljajo bosanski griči s prvimi minareti. Kar urno žubori ta lepa reka mimo Tebe, kakor da noče niti za hip razgovora s Teboj. Tja dalje, dalje hiti k majki Savi v narocje.

Kako lepo jo ogovarja Zmaj Jovano-vič:

»Drino, lepa Drino, što si tako bistra, zašto Tvoja voda, kao suza blista?«

»Od ropskih sam suza — ropska suza i ja, zato moja voda ko suza blista!« ...

Sedel sem tam na bregu in občudoval nebesko lepi solčni zahod in skoraj sem pozabil na vse, da me niso prebudili kričavi laški ujetniki, ki so se vračali od dela v svoja stanovanja. Na stotine je bilo tam na Rači lobanj in drugih kosti. Strašni so bili boji v prvih časih vojne. Tu in tam srečaš ob poti holmček, ki ga venča preprost lesen križ, in če napneš oči, najdeš še mogoče sledove okornih števil 1914 ... Torej okrajni učitelj, moj dragi! Da ni zopet priplavalo pri Vas na površje pereče vprašanje o nameščenju okr. šolskih nadzornikov, bi si jaz »okrajni« mogoče že kaj domišljeval, kakor si so to drugi pred menoj — tako pa je šel moj lepi up po vodi ... Ne bom jadral za njim!

Po dovršenih prvih poslih, sem pogledal svojo šolo. Prostorna pobeljena zgrada s šestimi okni v fronti stoji ob cesti. Okna pa si morate predstavljati brez zunanjih kril in v notranjih manjka samo 49 šip. Ključa ne rabim, ker ni ključavnic. V eni izmed šolskih sob so gojili gosenice.

pa nosijo le imovite seljanke in meščanke. To je nekaka bluza, ki sega le do pasu in ima zvončaste rokave, ki so obrobjeni z zlato vezjo. Tudi zadaj imajo kakke male okraske. Večkrat jim je ovratnik obrobjen z dragoceno kožuhovino. (Meščanke nosijo črne, težke svilene libade, ki pa segajo skoro do kolena.)

K noši spada tudi nakit, ki obstoja večina v zlatem denarju. Navadno nosijo velike (po 100 kroni), ki so vkovani v tanke zlate obročke in namizani ali prikovani na zlato verižico. Dukate nosijo tudi v la-seh. Često so prevrtani in pripeti enostavno z daljšo iglo v lase. Vidijo se tudi »ukovice« (nekake brože), na katere se obešajo dukati in pripenjajo v lase.

Največ je avstrijskih cekinov, ker Srbija ni kovala razen ene izdaje pod kraljem Milanom nobenega zlatega denarja. Cekini kralja Milana se zovejo »Milandori« in so danes jako redki. Navadno jih nosijo okovane v prstane, ki so jako tipični. Prepusti ljudje nosijo podobne prstane, ki so pa narejeni iz »stoparcev« (srebrn denar za 100 para). Nekateri žene nosijo v nakitu lepo imetje.

(Konec prih.)

Kako izgleda po sezoni v takih lokalih, je Kranjec seveda popolnoma neznan, primere pa ni najti!

Ko sem zadnjič pretaknil vse prazne prostore, najdem v neki sobici zaboj, ki je bil moje poslednje upanje. Ni me varalo, kajti tam je bil »arhiv« in »inventar« s »kroniko« vred.

Kot vesten učitelj sem sestavil takoj zapisnik in podatki so sledeči: par sto šolskih zvezkov, par sto papirnatih tablic, par ducentov kamenčkov in en ducat svinčnikov. Par katalogov najdem tudi.

Dalje proti dnu gre moja preiskava. Smuk! Miš, druga, tretja skoči in poišče brzo vhod pod pod ...

Truden pogledam po stolu. Ni ga tu in v celi hiši ne. Grem na občino. »Ljudje božji, kje so šolski stoli in mize«, vprašam. »E, gospodine moj, jučer predavali smo svinje, pa je sve ostalo kod vage.«

Na dvorišču najdem par klopi in tudi šolska tabla je tam.

Zopet moram na občino. »Kdo bode očistil in uredil šolo«, pobaram zopet občinarje. »E, pa odrediti čemo žene, da peru i nači čemo majstore, da okreću...« Javite deci, da dodje i da se upiše, naročim predsedniku.

Poln najlepših nad čakam drugo jutro na šolarje. Niti na to nisem pomislil, da še ni učitelj z dopusta, ki so ga seveda »potegnile« za dva dni. Celih dvanaest otrok sem vpisal od 560, kolikor so jih bili napovedali. Adijo, ideali! Mislim sem, da so ljudje le pri nas šoli nenaklonjeni, a so drugod se bolj. Pri nas je sola vsaj potrebno zio, drugod pa še to ni.

Zelel bi pa imeti tu kakega kranjskega zabavljača, potem bi lahko sodil naše šolstvo in učiteljstvo, ko bi videl to mizerijo vojnih šol po teh krajih.

V desetih dneh smo zbornali čez 250 otrok skupaj in mislimi smo začeti ... Eden drugemu so podajali možakarji obrabljeno šolsko kljuko in prihajali pred me z raznimi prošnjami. Zmajevali so z glavami, ko se nisem dal omečati, da bi dovolil izstop iz šole šolodolžni deci. Vidim in čujem, da ni bilo to preje tako strogo v Srbiji. Začuden pa gledas statistiko, kako da je tam vecji procent moške dece. Mislim, da je bas to znak zdrave site, ki je bila v ljudih pred vojno. V solo so pohajali največ dečki, kmetiških deklec je bilo malo vmes in to je iz najbolj-hi-hi. Srbi niso potrebovali »učenih« žen, ampak praktičnih in teh vrlin jim ne more nikdo odrekati. Zena je imela tako malo pristopa v javnost, da je skoro lahko pogresala šolsko izobrazbo. Na Balkanu je moški glava vsega, žena pa stoji bolj ponižno v ozadju — vendar priča in spominja vse okoli moškega na pridnost in razumnost srbske žene. Čudnega to ni, ker teži že vse na orient. »Kaj pa šola?« bode kdo vprašal. Hitro odgovorim: »Moj razred ima sledeči šolski inventar: Skripajoca vrata, dvoje oken z notranjimi krili, 18 klopi treh sistemov, mizo, stol in pripnato tablo. Računalo sem napravil iz dviglega kostanja, pa so »kroglice« vsak dan manjše. Od ucencev pa ima vsakdo tablico in kamenček. Knjig seveda nimamo in od učil je pustila vojna samo stensko sliko rjavega hrošča. Tam za dolgo mizo sede sami čistiljivi možje. Ratke poleg Frankeja, Jan Amos Komensky si gladi svojo brado in Jean Jaques Rousseau se praska za ušesi. Mene obliva pot in beseda mi ne gre iz grla ... Kar vstopi neki človek z dolgimi belimi brki in rdečim fesom na glavi v zbornico. Vidi se mu da je razburjen. »Ja vama uvek kažem, piši kao što govoriš«. Dobro si karao Karadžiću se čuje neki glas in v tem hipu se prebudi.

Pred menoj je statistična pola okraja in plamen v svetilki bega nemirno semintja ... Pa oprost! danes, prihodnjič kaj več.

Tvoj

Božo.

LOVRO ŠAH.

Dne 2. oktobra t. l. nam je prinesel črnoobrobjeni list naznanilo, da je v 54. letu svojega življenja preminul nadučitelj teharski.

Temni oblaki so se zgrnili nad Savinjsko dolino, dež je curkoma lil, kalno, motno vodo je valila Voglajna mimo Teharij. Resnih in tožnih obrazov je prihajalo ljudstvo, staro in mlado, vrstili so se tovariši in prijatelji ob mrtvaškem odru, da pokrope, da še enkrat pogledajo v obraz njemu, ki spi nevdramno spanje. Ponehal je dež, dvignili so rakev, dolg, žalni spreved se je pomikal skozi Teharje. Krsto je med drugimi spremljalo dvanajst duhovnikov, večinoma prijateljev pokojnikovih.

Gori pod Sv. Ano, kjer trohne kosti nekdanjih slavnih teharskih plemičev, tam na novem oddelku poleg križa so po-

ložili k večnemu počitku njega, v katerem je bivala plemenita duša.

Ob odprtem grobu mu je govoril tovariš približno tako-le:

Dragi Lovro!

Poslavljam se od Tebe v imenu »Učiteljskega društva za celjski okraj«, katerega zvest in odličen član si bil nepretrgoma nad trideset let; poslavljam se od Tebe v imenu Tvojih tovarišev in tovarišic, ki smo Te ljubili in cenili; s krvavečim srcem se poslavljam od Tebe kot Tvoj součenec izza srečnih dijaških let.

Hrust kot hrast, zdravih, bujnih lic, s svojim karakterističnim nasmehljajem na ustnih si pred kratkim še hodil med nami, danes ne bije več Tvoje plemenito srce!

Tu ležiš v grobu. Pred nami se pa razgrinja Tvoje življenje, življenje lepo — kakor solnčni dan.

Vesel dečko, zdravih in cvetočih lic si se nam prismehtal na učiteljsku nasprotni. Bil si nam vdan, radi smo Te imeli. Grenkega dijaškega kruha Tebi ni bilo treba okušati, saj Ti je osoda naklonila premožnega mariborskega strica, a svoj boljši košček kruha si rad delil z nami in pogosto si posegel v žep, da si tovarišu pomagal iz zadrege.

Razšli smo se. Sreča Ti je bila mila. Prišel si za podučitelja, kakor si hrepel v svoj domači t. j. celjski okraj k prijazni Novi cerkvi, od koder si avanziral za učitelja v Trbovlje. In ko smo se pred dvajsetimi leti kosali, kdo bo po pokojnem tovarišu Vrečarju nadučitelj teharski, je bila zopet Tebi sreča mila, da si Ti dobil to službo. Tu je bilo glavno torišče Tvojega delovanja. Tusem si tudi pripeljal svojo zakonsko izvoljenko in tu Te zdaj polagamo v grob.

Lepo si živel, dragi Lovro. Tvojega življenja knjiga — zlata knjiga. Globoko vkoreninjena vernost, ki si se je nasrkal že v materinem naročju, Ti je bila vodilna zvezda skozi življenje. Imel si čiste račune z Bogom in z ljudmi. Nosil si v srcu čisto vest, na ustnicah ljub nasmehek. V najinih samskih letih si me nekoč nočeval. Postal si mi mehko posteljico, a preden si ugasnil luč, si se sklonil nad mene in me ljubko prekrizal. Ne gre mi iz spomina ta križ. Tako je menda Tebe križala Tvoja dobra mamica, ko Te je uspavala.

»Spoštuj očeta in mater!« ta božja zapoved Ti je bila globoko zarezana v dušo. Vsako priliko si porabil, da si prihitel na hribeček nad Celjem, na prijazno Lisco, kjer je tekla Tvoja zibelka. V prijetni tovariški družbi si nam večkrat izginil izpred oči, a vsi smo takoj vedeli, da nikamor drugam ne, kakor k svojim ljubim staršem. Za to Tvojo ljubezen Te je Bog že na zemlji bogato nagradil: dal Ti je vrlo Savinčanko, kakršno si želel, za spremljevalko skozi življenje, naklonil Ti je Tvojo ljubo Leniko, ki Ti je slajšala življenje in lajšala Tvoje poslednje ure.

Kako vesten in natančen, če je bilo treba tudi strog si bil v izpolnjevanju svojih stanovskih dolžnosti, to vedo najbolj Tvoji predstojniki, to vedo Tvoje tovarišice in tovariši, ki so služili s Teboj. Tudi Ti si pil pogosto kelih trpljenja, ki spremljuje učiteljski poklic, a le za hip je zatemnel Tvoj obraz in zopet je na njem zasijal dobrohoten nasmehek. Le takega smo Te bili vajeni gledati v naši družbi.

Zvesto tovarštvo Ti je bilo nad vse. Ko si postal učitelj, je bila Tvoja prva pot med tovariše. Oklenil si se učiteljskega društva ter kot zvest in delaven član, mnogo let tudi kot blagajnik, ustrajal v njem do groba.

In kogar si se oklenil kot prijatelja! O, kako sladko se je bilo ogrevati na Tvojem prijateljskem srcu!

V Tvoji hiši je prebivala slovanska gostoljubnost, ljubezen, veselje in tolažba. Vojna je marsikateroga izmed naših tovarišev zanesla v Teharje. V bridkih urah, ločen od mlade žene, od otročičev, je v Tvoji hiši našel zavetja in tolažbe. S solzami v očeh se je poslavljal od Tebe. V strelskem jarku je še sladko sanjal o Tebi. Pa tudi drugi vojaki so okušali Tvoje sočuvstvo. Ob slovesu so odlagali pri Tebi svoje kovčke, zaupno so Ti naročevali poslednje pozdrave, če bi jih ne bilo več nazaj.

Lepo si živel, ljubi Lovro! Tvoje življenje — solnčni dan! Tvojega življenja knjiga — zlata knjiga.

Rad si bival med nami. Le enkrat sem videl solze v Tvojih očeh. Bilo je letos prvega avgusta. Sedela sva v Tvoji sobici, sonce naju je prijazno pozdravljalo, pogovarjala sva se o življenju in ni-sva mislila na smrt. Ob slovesu pa Te je obšla bridka slutnja, povedil si glavo in zaihtel.

Zdaj pa si Ti rešen zemeljskih spon in nam silijo solze v oči. Toda ne! Kvišku naš pogled, kjer lepše solnce sije, kjer lepša zarja rumeni! Tam si zdaj in pri-

kih do roba na desni in levi strani pa krase »skute« z »razpletom«. Rob košulje je ali brez ornamenta ali je pa jako ozko vezen in obšit s čipkami. Odrasle devojke in žene nosijo »boščo« ali »keceljo« (predpasnik). Navadno je črn in ni vezen, semintja je pretkan s pisanimi nitmi ali prav ozkimi šarenimi borduricami. Omo-žene nosijo tudi zadaj — nekak predpasnik — imenovan pręgača«. Razlikuje se od bošče le v tem, da je spodaj vezen in to različno. Bordure so enobarvne ali pisane in prazniška »pregača« je svilen, z zlatom izvezena in obšita s finimi čipkami. Ob daljših straneh pa ima jako ozko narodno trobojnico.

Za praznike oblačijo devojke in mlade žene »jelek«, ki je podoben telovniku. Navadno je baržunast in bogato z zlatom ali srbrom vezen. Barve je temno rdeče, modre ali vijoličaste. Suknjeni jeleki so črne barve. Zlato in srebrno vez oskrbi »térzija« (moški rokodelce), ki se ukvarja z vezenjem »jelekov«, finih »pregač« in »libad«. Vezenine so jako lepe, posrečilo se mi je, da sem nabavil za naš deželni muzej tudi pet jelekov in nekaj drugih stvari. Čez jelek oblačijo »libade«, ki jih

pravljajš nam pot. In zopet se nam boš prismehtal nasproti, zopet nam boš obe roki prožil v pozrav.

Z Bogom, dobri Lovro in na svide-nje!

Iz Dalmacije.

Savez dalmatinskih učiteljskih društva je imel dne 15. septembra t. l. v Splitu svojo glavno skupščino. O poteku tega zanimivega zborovanja nam je poslalo predsedstvo nastopno poročilo:

Po zaključku naše glavne skupštine dneva 15. IX. tg. izvolite primiti naše najiskrenije bratske zahvale na upravljenim nam pozdravima.

U isto doba milo nam je javiti Vam slijedeće zaključke što ih je naša skupština jednoglasno poprimila, a zasijecaju u opće naše narodne i staleške interese.

Pri razpravljanju 11. in 13. točke dn. reda: 11. »Uređenje pravnih i materijalnih odnošaja učiteljstva i skuparinski nadoplatak«, bile su primljene jednodušno ove resolucije:

I. Mi, koji širimo svijetlo nauke u našem narodu, živimo eto 4 godine u tmni gladi (... zaplijenjeno od politič. po-verjen, koji je bio na skupštini).

Glad naš, znači glad naroda u njegovoj želji za naukom! U nama su ubijali narod. — Glad ubija volju i duh. I za to naše gladovanje imalo je cilj. Jer ubiti volju znači obustaviti prosvjetu. Ubiti duh znači zabraniti um, da vidi svijetlo istine i čar narodne budućnosti.

Ponosimo se, da svi užasi četiri godine nijesu oslabili volju in oslepili duh.

Radili smo,
Vidjeli smo.

Vidjeli smo grozote, koje je naš narod pretrpio i bjesnilo izrođenih sinova našeg plemena i protnuli smo.

Vidjeli smo zoru novog dana i obveselili smo se. — Vidjeli smo Novo Sunce Slobode i sada vjerujemo.

Vjerujemo, da su Hrvati, Srbi i Slovenci jedan narod, koji se je potpirivanjem umjetno stvorenih zabluda, klao na korist neprijatelja naših, na žalost rodoljuba, a na zator svijtu nas.

Vjerujemo, da demokratizam mora biti jedini temelj naše politike, sredstvom širenja prosvjete, pridizanje narodne snage u svakom pravcu i u buđenju domovinske ljubavi.

Vjerujemo, da će se naši narodni ideali oživotvoriti putem narodnog samoodređenja, na način kako je to bilo prikazano na raznim našim narodnim zborovima i na zborovima i izjavama bratskog čes-kog naroda, čija načela usvajamo i odobravamo.

Obećajemo, da ćemo ovu vjeru uliti u duše i srca onih, koji su nam povjereni, čim otvorimo oči k svijetlu istine i do-bra. Pokazati ćemo im, da je najveća dužnost:

»Ljubav za narod«.

Uvjeriti ćemo ih, da je najveće do-bro: »Sloboda!«

II. Učiteljstvo je došlo do spoznanja, da faktori, koji danas rukovode sudbinom eksistencije učiteljstva ne shvataju pravi cilj njegova djelovanja, pa od njega ne traže više ništa, nego je svoj rad odele upravitelj ravnarodu, koji će znati da u-naprijed na odgovorna mjesta bira ljude dozrele vremenu i pozivu.

III. Tražimo, da nastava uopće rukovodena i nadzirana, od čimbenika neodvisnih i kojima je moral i napredak svijeta sve, a ne kojeakve druge svrhe.

IV. Učiteljima ima se dati akademska izobrazba.

V. Ima se upostaviti kontinuitet pučke, srednje i više škole, sa svim svojim posljedicama.

Pri raspravljanju 10. tačke, »Odredba o poruci Zaveze austrij. jugosl. učiteljstva u Ljubljani od 5. VIII. ov. g. Br. 625 u pogledu izdavanja skupnog lista za jugosl. učit., zaključeno je, da u načelu usvaja predlog izdavanja rečenog lista, a glede načina uređenja i troška prepušta se Savezu, da se sporazumi s Zavezom u Ljubljani.

Pri raspravi 12. tačke: »Osnova o preustroju naše škole« i 14. vladin na-črt o reform. preparand. i naše stajalište napram njemu bile su jednoglasno usvo-jene ove resolucije i to kao prve one, što ih je glavna skupština delegata Zaveze Austr. jugosl. učiteljstva u Ljubljani dne 2. IX. usvojila

Dalm. učit. zahtjeva cjelokupno pre-ustroju svega našega školstva u jedin-stveno narodno školstvo i za to načelno otklanja svaki drugi načrt, koji se bavi sa djelomičnim preustrojem školstva.

b) Zahtjevamo, da svaki zakonski na-črt o školstvu zahvaća jasno izražena načela o svim bistvenim pitanjima, a odlu-ke o njima neka pripadaju autonomnim zastupstvom, da se tako omogući slobodan razvoj školstva.

c) Posebno odbijamo vladin zakonski načrt reforme: »Zakono učitelj. izobrazbi i naučnom osposobljenju za javne pučke i gradj. škole (995. prilog. k stenogr. zapis. parlamenta XXII sez. 1918)« jer taj načrt preinačuje samo §§. 26., 47., 53., 67., 68., 69., 71. — 78. iz državnog školskog zakona dneva 14. V. 1869 D. Z. L. br. 62 i no-vice dne 2. V. 1883 D. Z. L. br. 53 i jer ne preinačuje sve §§. od 48. do 58. istih državnih zakona, koji govore o pravnim odnošajima učiteljstva i o uređenju njegovih klača.

Samo preinakom spomenutih §§ učiteljstvu se nameću nove dužnosti, a nema ni spomena o kakvom proširenju njegovih prava.

Temeljna načela cjelokupne reforme mogu biti preuređenje zakonskih odredaba o pravnim odnošajima učiteljstva. Konkretno se mora u zakonu ustanoviti minimum dohodaka i u § 55 D. Z. za pučke škole ima se iztaknuti i to u tom smislu, da se taj minimum dohodaka učiteljstva u svakom slučaju mora ravnati po dohodcima, što ih uživaju državni namještenici, počam od XI. raz. čina do VIII.

II. Neka se svi ovi zaključci pošalju Zavezi austr. jug. učit. društava u Ljubljani i jugosl. klubu u Beču, koji neka se zamoli, da iste pri razpravi vladinog zakonskog načrta reforme. Zakona o učit. izobrazbi i naučnom osposobljenju za pučke i gradj. škole, ne samo sam zagovara već neka zainteresuje za iste i ostale parliamentarne skupine.

Gleda pak izdavanja zajedničke pedagoške revije najbolje Vas umoljavamo, neka bi nas tačno obavijestili o svemu i svačemu, što na istu spada, a osobito što se tiče troška i opreme lista. Po našem mišljenju najbolje bi bilo, da bi Vi slali sve otiske svakom pojedinom članu našeg Saveza, čija bi imena sa tačnom adresom mi poslali, a za isplatu odgovarao bi ili naš Savez ili svako pojedino učit. društvo kojemu dotični učitelji pripadaju, a to sve, kako bi se ugovorilo.

Javite nam kad bi mislila ta revija započeti i pošaljite nam program iste e da ga možemo našem učiteljstvu pokazati, da se za istu zainteresuje bilo u financi-jalnom pitanju, bilo u saradivanju.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Iz Zaveze avstrijskega jugoslovenskega učiteljstva.

Dodatke k imenikom svojih članova poslala nastopna društva: Kamniško učiteljsko društvo je prijavilo odstop 1 člana (skupaj 23 — 1 = 22 članova.) Belokranjsko učiteljsko društvo je prijavilo še 2 nova člana (skupaj 36 + 2 = 38 članova.) Goriško učiteljsko društvo je prijavilo zopet 2 člana (skupaj 105 + 2 = 107 članova.) Tolminsko učiteljsko društvo je prijavilo 2 nova člana (skupaj 57 + 2 = 59 članova.) Učiteljsko društvo za Laški okraj je prijavilo 1 člana in odpovedalo 1 člana (skupaj 65 + 1 — 1 = 65 članova.) Učiteljsko društvo za ormoški okraj je naznanilo odstop 1 člana (skupaj 36 — 1 = 35 članova.) V 19. številki Učiteljskega Tovariša smo izkazali 1325 članova, danes pa 4 nove članove, torej, skupaj 1329 članova. 3 društva še niso poslala svojih imenikov.

Učiteljskemu konviktu so darovale namesto venca na grob nadučiteljeve soproge Antonije Punčuhove v Gorenjem Logatcu rodovine Žgurjeva, Kobalova in Punčuhova 90 K. Hvala! — Nadučitelj Avgust Korbar v Preserju nabral 33 K. Nadučitelj Fran Luznar na Primskovem 10 K. Hvala! Božo Račić, sedaj v Bogatiču v Srbiji, 20 K v počestčenje spomina blagopokojnega tovariša Janka Stepišnika iz Zagorja ob Savi. Hvala!

Slovenska Šolska Matica. Odbor pozivlja vse poverjenike, naj čimbolj pospešijo svoje nabitralno delo in naznanijo nemudoma imena članova, ker bo koncem tega meseca tiskarniško delo društvenih publikacij dovršeno. — Posebej se še opozarja na Bežkovo Občno vzgojeslovje, ki je z ministrskim odlokom z dne 9. oktobra 1917, št. 31.836, odobreno kot učbenik za učiteljskega s slovenskim učnim jezikom ter je dosedaj prva in edina šolska knjiga te vrste. Zlasti dobro dojde tudi učiteljskim kandidatom, ki se pripravljajo na usposobljenostni izpit, a so se doslej morali pripravljati po nemških učbenikih ali pa trudoporno zbirati vire po slovenskih strokovnih listih.

Goriško.

Iz Goriškega. Dne 3. t. m. je naše okrajno društvo zopet zborovalo. Ves razgovor se je vrtel krog draginskih doklad za 1918 in naše aprovizacije. Že davno je sklenil parlament draginske doklade, a deželni očetje so nekaj hoteli mešati ter so končno vendarle sklenili, da se nanje izplača brez pridržka povsem po dolo-

bah drž. zbornice. Društveni predsednik Križman nam je pojasnil vso zadevo, a razburjenje v naših stanovskih vrstah narašča od dne do dne, in čule so se energične besede o opustitvi učiteljskega dela. Tovariša Urbančič in Rojec v družbi z deputacijom s Krasa in Goriškega so bili pri deželnem glavarju, kjer so doznali, da ne bo deželni odbor pritrgoval zaslužka delavcem in najemnikom. Morda bi to kdo rad napravil, a zaveda se sramotnega dejanja pod vtiskom današnjih obupnih razmer. Sklenili smo energično resolucijo, ki se pa izvrši gotovo le s sklepom 7. novembra t. l., ker ta dan bomo zapet zborovali, in naših doklad še ne bode v naših praznih žepih. Razdelilne načrte je baje deželni šolski svet zopet poslal v sprejem okrajnim šolskim svetom in preden se vse to izvrši lahko omaga učiteljska uboga para. Pri neki učiteljski deputaciji so posebno tovariši z Tolminskega doznali za gorečo skrb c. kr. okrajnega šolskega sveta v Tolminu, ki se je baje kar zarotil, da ničesar ne sklene v prilog učiteljstva ter sploh ni klical tozadevnih sej, da bi izrekel svoj parere zaradi draginskih doklad. Danes se zadržimo pero, in naj si zapise kdo za lastno krivdo, ako ga zapicimo tako hudo v papir da bo bolelo v duši. — Sedaj naj se takoj izvrše sklepi c. kr. okrajnih šolskih svetov, da prejme učiteljstvo to krvavo zaslužno plačilo v polnem obsegu v zmislu sklepa državne zbornice.

Prejeli smo aprovizacijsko racijo za člane naše učiteljske zadruge in lahko smo s prvim začetkom zadovoljni. Odbor ima se polne roke posla z ureditvijo zadružnih prostorov in upajmo, da se tekem nekotikih dni spravi to naše pereče vprašanje v najboljši tir. Dela je polno, delavcev nič, ker nimamo v Gorici tovarišev, ki bi mogli delati na licu mesta na tem polju.

Končne določbe o opustitvi našega dela itd. precizujemo pri prihodnjem zborovanju dne 7. novembra t. l. in takrat: Vsi na plan!

Kranjsko.

»Pedagoško društvo v Krškem« zboruje v soboto, dne 2. novembra t. l. (Verni duš dan) ob 10. uri dopoldne v risalni dvorani meščanske sole v Krškem.

Dnevni red:

1. Pogled v preteklost in prihodnost. 2. Naša aprovizacija. 3. Volitev novega odbora. 4. Slučajnosti.

Kdorkoli more, naj se udeleži tega zborovanja, da si po dolgem času zopet sežemo v roke, da se spoznamo in pripravimo na novo delo.

Pozdrav in na svidenje!

Dragotin Humek, t. č. predsednik.

Stajersko.

Učiteljsko društvo za celjski okraj. Dvakrat zaporedoma je v zadnjih tednih smrt zamahnila po našem društvu. V septembru je preminul ugledni naš član, tovariš Ernest Slanc, dne 2. oktobra t. l. pa smo spremili k večnemu počitku zvestega člana tovariša Lovra Saha. Društvo jima je poklonilo običajni nagrobni venec.

Vsak član društva je moralno obvezan vdeležiti se pokopa svojega sočlana. One članice, ki se niso vdeležile pokopa tova. Slanca ali pokopa tova. Saha ali pa obe pokopov, dovoljujem si s tem prav prijazno pozivljati, da blagovolijo v spomin na pokojnika pokloniti nekaj kronic naši društveni blagajni. Denar naj se nakaze po poštni nakaznici na moj naslov.

V 20. številki »Učit. Tov.« z dne 20. septembra t. l. sem priobčil poziv glede vplačevanja članarine in prispevkov za »Zvezin« sklad. Ali je zadel ta moj poziv ob gluha ušesa? Zdi se mi, da mnogo članov mojega članka niti prečitalo ni. Cenjene članice, cenjeni člani! Če je pa tako, potem pa predsedniku in blagajničarki ne preostaja drugega, nego da izvajata konsekvence.

Na svidenje pri zborovanju!

Franc Brinar, t. č. predsednik.

Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Stajerskem objavlja v nastopnem izkaz prispevkov za častno darilo nemškimi tovarišim prvoboriteljem Herz, Otter in Monschein: 1. Učiteljsko društvo za slovengraški okraj 34 K. 2. Saleško učiteljsko društvo 50 K. 3. Učiteljsko iz vranskega šolskega okraja 51 K. 4. Učiteljsko društvo za celjski okraj 146 K. 5. Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo 76 K. 6. Gornjegrajsko učiteljsko društvo 52 K. 7. Učiteljsko društvo za laški okraj 80 K. 8. Konjiško učiteljsko društvo 53 K. 9. Učiteljsko društvo za politični okraj Ljutomer 98 K. 10. Učiteljsko društvo za svetolenartski okraj 64 kron. 11. Učiteljsko društvo za brežiško-sevniški okraj 50 K. 12. Učiteljsko društvo za ormoški okraj 69 K. 13. Učiteljsko društvo za kozjanski okraj 57 K. 14.

Učiteljsko društvo za mariborski okraj 100 K. 15. Učiteljsko društvo za slovenbistriški okraj 62 K. 16. Učiteljsko društvo za ptujski okraj 100 K. Skupaj 1142 kron. — Od tega zneska sta dve učiteljski društvi sami že spomladi 1918 direktno v Frohnleiten poslali 84 K. Zveza je potem koncem julija odposlala do takrat nabranih nadaljnjih 860 K s poročilom, da lahko zavsem na približno 1000 K računajo. Najdalje ni poslalo nabranega zneska učiteljsko društvo za ptujski okraj, ki ga je izročilo predsedništvu Zveze šele 14. oktobra 1918. Iakoj ta dan se je potem v Frohnleiten poslal od začetka avgusta naprej nabrani ostali znesek 198 K.

S to zbirko je slovensko učiteljstvo dokazalo, da je hvaležno trem nemškim tovarišem prvoboriteljem, ki imajo velike zasluge za pridobitev različnih doklad v vojnem času in sploh za izboljšanje gmotnega stanja stajerskega učiteljstva. Delegacija Zveze slovenskih učiteljev in učiteljic je ob Veliki noči 1918 enoglasno sklenila, da treh zaslužnih nemških tovarišev iz narodnih ozirov ne more izvoliti častnim članom slovenskih učiteljskih društev, a da noče svojo hvaleznost praktično pokazati s prispevkom za častno vezilo.

Ia sklep delegacije — naše najvišje inštanca — bi moral biti svet vsakemu organiziranemu učitelju. Zai, da se je zopet našel tovaris, ki je v »Učiteljskem tovarisu« z dne 9. avgusta t. l. v članku »Slovensko učiteljstvo za Jugoslovanstvo« izkusal rusiti stanovsko disciplino in učiteljstvo odvrniti od napiranja. Najboljši odgovor je dotičnemu članarju uao slovensko stajersko učiteljstvo z zgoraj v ta namen izkazano nabrano vsoto. Vodstvo Zveze pa odgovarja članarju z ednim naslednjim stavkom: Slovensko stajersko učiteljstvo je v tej zadevi pokazalo svojo narodnost, ko je enoglasno odklonilo izvoitev treh nemških tovarišev za častne člane svojih društev, a si od nikogar ne da zabraniti, da bi ne bilo napram svojim dobrotnikom — hvaležno!

Opomba uredništva: Proti temu častnemu darilu slovenskega stajerskega učiteljstva nemškim tovarišem smo dobili ostre izjave, češ, naj bi se ta denar v ta spomin rajs poslal rezervnemu tondu Zaveze ali gladijuči jugoslovanski deci itd., toda teh izjav ne moremo priobčiti, ker je zgoraj podana oficialna izjava stajerske slovenske učiteljske organizacije, ki utemeljuje in zagovarja to darilo. Dotičnikom svetujemo, naj zadevo obravnavajo in rešijo na zborovanjih svojih društev, oziroma v svoji Zvezi sami.

Goriške vesti.

—g— Pred izpraševalno komisijo za obče ljudske in meščanske sole v Gorici se prično prihodnji usposobljenostni izpiti v petek, dne 15. novembra t. l.

Pravino opremljene prošnje, na c. kr. okrajni šolski svet nasloviene prošnje naj se posloje predpisanim potem tako zgo-daj, da bodo vsaj do 10. novembra t. l. v rokah ravnateljstva. Pri le tem naj se zglaše kandidati in kandidatnje osebno v četrtak, dne 14. novembra t. l. ob 11. dopoldne.

—g— V Šebreljah na Tolminskem je dne 11. t. m. umrl učitelj-voditelj Fran Peternehl. Vremlu tovarišu blag spomin! Preostalih naše sožalje.

Kranjske vesti.

—r— Smrt na kosa. V Ljubljani nam je smrt ugrabila dva tovariša, oba z il. mestne osemrazredne deske ljudske sole ob Čojzovi cesti: umrla sta učitelja Anton Razinger in Matija Janežič, prvi v torek, drugi v sredo tekočega tedna. Dvoje žrtev teh hudih, umiranja tako bogatih časov! Razinger in Janežič sta bila vsem ljuba in zanesljiva tovariša, požrtvovalno delujoča učitelja, od skrbi in življenjskega boja trdo izkušana rodovinska očeta. — Razinger je bil takoj ob ustanovitvi naše Zaveze njen podpredsednik, mnogo let je načeloval »Narodni Soli«, s pokojnim Zumrom in s še živim okr. šolskim nadzornikom Gaberškom je sestavljal ljudskošolska berila ter je kot izborn pevec in vešč glasbenik neumorno deloval v slavnem pevskem zboru »Glasbene Matice« vsa dolga leta njegovega obstoja. Pred dobrim tednom mu je umrla soproga. — Tovariš Janežič pa je aktivno deloval v Slomškovi Zvezi. — Bodi obema tovarišema ohranjen ljub spomin!

—r— Umrla je v Ljubljani gospa Ana Razingerjeva, soproga našega tovariša. Naše sožalje!

—r— Umrla je v Ljubljani gospa Julija Draganova, soproga našega tova-